

leeftijd **61**

carrière **commercieel adviseur veehouderij,**

kredietadviseur bij bank KBC en directeur

van Boeren op een Kruispunt

huidige functie **transitiemanager PAS bij het Vlaams**

Agentschap Landbouw en Zeevisserij

‘Vooral grote bedrijven hebben
**de meeste cashflow om aan de
maatschappelijke eisen te voldoen**’

‘Stikstofdecreet vraagt om bezinning’

Nu het Vlaamse stikstofdecreet is vastgelegd in de wet, zitten veehouders met veel vragen. ‘Bedrijven moeten zich bezinnen op wat tegen 2030 haalbaar is’, zegt Riccy Focke, transitie manager PAS, als hij over de verplichte ammoniakreductie spreekt. ‘De sectordoelstelling is met beperkte investeringen, zoals weiden en een lichte veestapelkrimp, haalbaar.’

TEKST JUSTINE POPPE

Toekomst na het stikstofdecreet.’ Onder deze titel gaf Riccy Focke, transitie manager PAS bij het Vlaamse Agentschap Landbouw en Zeevisserij, dit najaar drukbezochte voordrachten verspreid over heel Vlaanderen. De massale opkomst liet zien dat dit onderwerp leeft onder boeren. En dat is niet onlogisch. Begin dit jaar werd het Vlaamse stikstofdecreet, met als doel 5 procent minder ammoniak bij vleesvee tegen 2025, in de wet gegoten. Voor melkvee ligt de lat met een reductiedoelstelling van 25 procent tegen 2030 nog hoger. Veehouders zitten met veel vragen. ‘Binnen het departement is het mijn taak om de impact van het omgevingsbeleid op de bedrijven in beeld te brengen’, vertelt Focke. ‘Ik geef boeren mee welke rechten en plichten ze hebben. En vandaaruit zet ik ze oplossingsgericht aan het denken.’ Als voormalig directeur van Boeren op een Kruispunt begeleidde Focke dertien jaar lang bedrijven die voor moeilijke keuzes staan. Ondernemen in het huidige politieke milieu is dan ook niet gemakkelijk.

Welk type boeren doet een beroep op uw hulp?

‘Met mijn presentaties wilde ik vooral de vijftigplussers bereiken. In de media is er te weinig aandacht voor deze groep. Zij vragen zich momenteel af hoe ze – binnen deze nieuwe verplichtingen – de laatste fase van hun carrière succesvol kunnen afronden.

Sommige melkveehouders kunnen bijvoorbeeld met een extra investering in een mestrobot aan hun reductieverplichtingen voldoen. Zij zijn als het ware “safe” tegen 2030. Bij anderen zijn er zwaardere investeringen nodig. Ze vragen zich af of dit nog wel de moeite is.’ ‘Ook krijg ik dagelijks veel telefoontjes van veehouders die hun vergunning moeten vernieuwen, maar nog niet weten hoe dat nu moet. Daarnaast heeft de Vlaamse Landmaatschappij op 15 oktober nieuw flankerend beleid toegelicht. In dit beleid kunnen veehouders hun activiteiten laten uitkopen en dus definitief stopzetten. De inschrijvingsperiode begint op 1 november en loopt tot 15 januari. Dit is eenmalig. Veehouders moeten zich dus goed voorbereiden als ze zo’n beslissing willen overwegen.’

Zorgt het stikstofdecreet niet voor een enorme uitval van veehouders?

‘Dat kan ik niet zeggen. Maar als je naar de cijfers kijkt, kan het wel snel gaan. Zo’n 54 procent van de Vlaamse bedrijfsleiders in de melkveehouderij is ouder dan vijftig jaar. Voor hen zijn investeringen anders te beoordelen dan voor jonge boeren. Daarnaast heeft slechts een achtste van de Vlaamse land- en tuinbouwers een opvolger. Bijkomend hebben vooral de grote, gespecialiseerde bedrijven de meeste cash-flow om zich aan te passen aan de maat-

schappelijke eisen. In Vlaanderen zijn er maar 250 bedrijven met meer dan 200 melkkoeien. Zeventig procent van de melkveebedrijven heeft minder dan 100 melkkoeien. En in die groep is de gemiddelde veebezetting 53 koeien. Dat biedt weinig marge om de opgelegde ammoniakreducerende investeringen te doen.’

Lijkt het er dus op dat de Vlaamse veestapel sterk zal krimpen?

‘Ik heb geen glazen bol. De oplossingen die er zijn om 25 procent ammoniak te reduceren tegen 2030, zijn niet voor elk type bedrijf haalbaar. Zo denk ik dat veel van de bedrijven met minder dan 100 koeien doorgaan tot het einde van hun vergunning of tot 2030 en op termijn stoppen.’

‘In het debat wordt wel gezegd dat de veestapel moet krimpen om het stikstofdecreet op te lossen. Wat me onlangs opviel, is dat de Nederlandse oud-landbouwminister Cees Veerman op het CRV-jubileum voorstelde om 100.000 koeien op te kopen. Dat zou een groot deel van het Nederlands mestprobleem oplossen. Volgens Statbel telde Vlaanderen zo’n 335.753 melkkoeien in 2023. Doe je dat hier, dan schieten er weinig koeien over. Dit in tegenstelling tot Nederland dat 1,6 miljoen melkkoeien heeft.’

Als de veestapel krimpt, is het stikstofprobleem dan niet opgelost?

‘Stikstof zal er altijd zijn in Vlaanderen. Dat heeft voor een deel ook te maken met de geïndustrialiseerde en bebouwde omgeving. Wel biedt een krimp voordelen voor de blijvers. Zo worden melk en vlees schaarser. De zuivelindustrie en de slachthuizen, maar ook bijvoorbeeld zaadveredelaars, zullen het met die paar rundveehouders moeten doen. Dat versterkt de onderhandelingspositie van de rundveehouder bij de prijszetting. Volgens mij kunnen boeren nog veel winnen met het aanleren van een onderhandelingsattitude. Langs de andere kant vermindert een veestapelkrimp wel het draagvlak voor de boeren. Welke politicus wil zijn nek nog uitsteken voor die paar bedrijven?’

‘Zo’n 54 procent van de Vlaamse melkveehouders is ouder dan vijftig jaar’

U stelt dat de stikstofwetgeving ook de waarde van een bedrijf aantast.

‘Rondom een bedrijf vinden er tegenwoordig processen plaats die de waarde van het bedrijf beïnvloeden. Zo is onroerend goed, zoals grond, door de wetgeving niet meer waardevast. Door nul bemesting bijvoorbeeld kan je eigendomswaarde of gebruikswaarde zomaar verdampen. Laat je het landbouwbedrijf over aan derden, dan romen ze je nutriënten-emissierechten met 25 procent af. Dat betekent dat je de stal niet ten volle kunt benutten. Dat geldt ook als de vergunning vervalt of wordt ingeperkt. Op die manier zakt de terugverdiencapaciteit van gebouwen telkens. En sneller dan we vroeger gewend waren. Dit vormt een groter risico voor banken. Zij financieren gebouwen immers op basis van terugverdiencapaciteit. Op termijn verwacht ik dat er daarom meer financiering vanuit de keten komt door voorschotfinanciering en hogere premies.’

Wat bedoelt u als u zegt dat de markt leidend is boven het decreet?

‘Als het product plots heel duur wordt, dan zijn alle problemen oplosbaar. Dan zetten

we als het ware appartementsgebouwen voor onze koeien. Hiermee bedoel ik: met een goed inkomen kunnen boeren aan alle maatschappelijke eisen voldoen. Dat schept al een heel ander milieu dan nu.’

Hebt u tips voor de veehouder binnen dit decreet?

‘De winst per emissierecht maximaliseren wordt steeds belangrijker. Net zoals dat met het melkquotum is gebeurd op basis van vet en eiwit. Volgens mij gaan meer melkveehouders hun jongvee-opfok aan derden uitbesteden. Op die manier zet je de emissierechten enkel in voor de producerende en dus winstgevendende dieren. Puur milieukundig kan dat. Maar in verband met ziekteoverdracht stel ik daar toch vragen bij. Ook samenwerken in de landbouw verloopt niet altijd zonder problemen.’

‘Daarnaast is een bedrijfseconomische boekhouding de beste basis om ondernemingsbeslissingen te nemen. Ook de gevolgen van het stikstofdecreet zijn daarmee te toetsen. Tijdens mijn voordrachten nam ik een bedrijf van honderd koeien als voorbeeld. Om de reductiedoelstellingen te halen voerde dat bedrijf vijf procent van de

veestapel af. Bijgevolg daalde ook de omzet met vijf procent. In de berekening halveerde dit het bruto ondernemersloon met de helft. Veel boeren hebben daar geen zicht op. In Vlaanderen zijn er namelijk nog geen 3000 boeren met een bedrijfseconomische boekhouding.’

Is vee wegdoen de enige oplossing?

‘Ook met het nemen van PAS-maatregelen of emissiebeperkende maatregelen kun je je reductiedoelstellingen halen. Voor melkvee staan er al verschillende maatregelen op de PAS-lijst die voldoen aan de sectorvoorwaarden. Denk maar aan beweiing of het frequenter wegschuiven van mest op de roostervloer. Ook zijn er emissiearme vloersystemen en luchtwassers. Maar ook dit vraagt een bepaalde investering, die invloed kan hebben op het ondernemersloon.’

‘Veehouders moeten zich dus goed bezinnen op wat tegen 2030 met ammoniakreductie haalbaar is. Ken je uitgangssituatie goed en vraag jezelf af wat je als ondernemer belangrijk vindt. Alleen zo creëer je handvatten binnen de huidige wetgeving.’